

49 משמיע דם המיוקח, וזהו דם הנפש וכולו צריך כיסוי.

משנה

50 משנתינו מבארת במה מכסים את הדם: כְּמֵה מְכַסִּין וּכְמֵה אֵין
51 מְכַסִּין, מְכַסִּין בְּזֶבֶל הַדֶּק, וּבְחֹל הַדֶּק, כְּסִיר, וּבְחִרְסִית - שְׂחִיקַת
52 חֲרֹסִים, וּבְלִבְנֵה וּבְמַגּוּפָה - [כִּיסוּי חֲבִית הַעֲשׂוּי מֵחֲרֹס] שְׂפִתְשֵׁן.
53 אָבָל אֵין מְכַסִּין לֹא בְּזֶבֶל הַנֶּסֶס, וְלֹא בְּחֹל הַנֶּסֶס, וְלֹא בְּלִבְנֵה
54 וּבְמַגּוּפָה שְׂלֹא כְּתִשָּׁן. וְלֹא יֻכְסֵה - [יִכַּסֵּה] עָלָיו - עַל הַדֵּם אֵת הַכֹּלֵי,
55 שְׂבֹזָה אֵינוֹ מְקִיִּים אֵת מִצּוֹת כִּיסוּי הַדֵּם. כִּלְלֵי אִמֵּר רֶגֶן שְׂמַעוֹן כִּן
56 גְּמִלְיָאֵל, דְּבָר שְׂמַנְדֵּל בּוֹ צִמְחִים מְכַסִּין בּוֹ, וְשֵׁאֵינוֹ מְנַדֵּל צִמְחִים
57 אֵין מְכַסִּין בּוֹ. 58

גמרא

59 שנינו במשנתינו שמכסין את הדם בחול הדיק אבל לא בחול הגס,
60 הגמרא מבררת מה הוא שיעור זה. שואלת הגמרא: הִיכִי דָמי - איך
61 מדובר מה שאמרו חול הדיק, כלומר, מה הוא שיעור דקותו. משיבה
62 הגמרא: אִמֵּר רַבִּה בַר בַּר חִנָּה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, חוֹל הַדֶּק הוּא כָל
63 שֵׁאֵין הַיּוֹצֵר צְרִידָה לְכַתְּשׁוֹ - כל שהאומן היוצר כלים מן החול ונצרך
64 לחול דק, אינו צריך לכתוש עוד חול זה לעבודתו, זה הוא חול הדיק
65 הכשר לכיסוי הדם, אבל אם האומן צריך לכותשו זה הוא חול הגס
66 שאינו כשר לכיסוי הדם.
67 אומרת הגמרא: וְאַיְמָא דְמִתְנֵי לֵה אִסְיָפָא - ויש ששנו את דברי רב
68 בר בר חנה בשם רבי יוחנן, על הסיפא של המשנה 'אבל אין מכסין
69 לא בזבל הנסס ולא בחול הנסס', ונשאלה שאלה, הִיכִי דָמי - איך
70 מדובר מה שאמרו חול הגס ומה הוא שיעור זה, ועל כך אמר רב
71 בר בר חנה אמר רבי יוחנן, כָּל שְׂהַיּוֹצֵר צְרִידָה לְכַתְּשׁוֹ - כל
72 שהאומן היוצר כלים מן החול, צריך לכתוש עוד את החול כדי
73 שיהיה חול דק, זה חול גס שאינו כשר לכיסוי הדם.
74 שואלת הגמרא: מָאי בִינְיֵיהּוּ - מה החילוק בין שני הפירושים, והרי
75 לשני הלשונות אם צריך לכתוש את החול אינו כשר לכיסוי ואם לא
76 צריך לכתוש כשר לכיסוי. משיבה הגמרא: אִיְמָא בִינְיֵיהּוּ דְצְרִידָה
77 וְלֹא צְרִידָה - הנפקא מינה בין הפירושים היא כאשר החול צריך
78 כתישה ולא צריך כתישה, כלומר כאשר הוא צריך כתישה קלה ולא
79 צריך כתישה רבה, והיינו באופן דְמִיַּפְרִידָה אִיִּפְרוּכִי - שהוא נפרך
80 ביד ואינו צריך כתישה בכלי. ללשון ראשון ששנו כלל זה על
81 הרישא, אם כן כשהחול נפרך ביד דינו כחול הדיק שהרי אינו צריך
82 כתישה ממש. אמנם ללשון שני ששנו כלל זה על הסיפא, אף
83 כשהחול נפרך ביד דינו כחול הגס שהרי עדיין הוא צריך כתישה
84 מעט, והרי זה בכלל חול שהיוצר צריך לכותשו.
85 הגמרא מביאה ברייתא הלומדת מפסוקים מה הוא הדבר הכשר
86 לכיסוי: תְּנִנוּ רַבְנָן, אמר הכתוב במצות כיסוי הדם (שם) 'וְשִׁפַּף אֶת דָּמוֹ
87 וְכִסְהוּ בְּעֶפְרָ', מכך שנאמר 'וְכִסְהוּ', יָכוֹל הֵייתִי לומר, שְׂכִיכְסִנוּ
88 כְּאֵבָנִים אוֹ יֻכְסֵה עָלָיו אֵת הַכֹּלֵי, תְלַמִּיד לְזִמְרָה בְּעֶפְרָ, ומשמע
89 אבל לא באבנים וכלי. ואֵין לִי מִן הַכְּתוּב שִׂיכוֹל לְכַסּוֹת אֱלֹא בְעֶפְרָ,
90 מִזֵּן לְרֵבּוֹת שִׂיכוֹל לְכַסּוֹת גַּם בְּזֶבֶל הַדֶּק, וְחֹל הַדֶּק, וּשְׂחִיקַת
91 אֲבָנִים, וּשְׂחִיקַת חֲרֹסִית, וְנִעְוֵרַת פְּשָׁתָן דָּקָה - [שברי גבעולין
92 הננערין מן הפשתים כשמנפצים אותם],

1 וְאֵלּוֹ וְאֵלּוֹ - בין משקים היוצאים ממנו ובין משקים שנוגע בהם, אֵין
2 מְטִמְאִין מהטבול יום, שלא גזרו בהם חכמים טומאה. וּשְׂאָר כָּל
3 הַטִּמְאִין מלבד טבול יום, בֵּין קִלְיַן - שְׂטוּמַתָּם קְלָה, בֵּין חֲמוּרֵין -
4 שְׂטוּמַתָּם חֲמוּרָה, מְשָׁקִין הַיּוֹצֵאִין מִתָּן מַגּוּפָן, דִּינָם כְּמְשָׁקָה הַנּוֹגְעַת
5 בָּהֶן - בֵּאלּוֹ הַטִּמְאִים, וְאֵלּוֹ וְאֵלּוֹ - הַמְשָׁקִין הַיּוֹצֵאִים מִשְׂאֵר הַטִּמְאִים
6 וְהַמְשָׁקִין שְׂנֻגְעוּ בְּשֵׂאֵר הַטִּמְאִים, טִמְאִים תְּחִלָּה - ראשון לטומאה,
7 שְׂהַנוּגַע בָּהֶם נַעֲשֶׂה שׂני לטומאה, והנוגע בו נַעֲשֶׂה שְׁלִישִׁי לטומאה,
8 חוּץ מִן הַמְשָׁקָה שֶׂהוּא בְּדְרַגַּת אֵב הַטּוּמְאָה, וכגון, זָבֵב וְרוּקֹן וְיִמְיָמִי
9 רִגְלֵי שֶׁל הַזָּב וְכֵן שְׂכַבְתָּ זֶרַע שֶׁל כָּל אָדָם.

10 הגמרא מבררת את דברי המשנה, ומסיימת את הקושי: מָאי קִלְיַן
11 וּמָאי חֲמוּרֵין - מה הם טמאין קליו וחמורין שנשנו במשנה שהמשקים
12 היוצאים מהם טמאים, מָאי לֹא - האם אין הפירוש קליו הם שָׂרָץ
13 וְזָב, וְחֲמוּרֵין הוּא מָת, הִרי שְׂמַשְׂקָה הַמַּת טִמְאִים, וְקִשָּׁה שְׂדַבְרֵי
14 הַמַּשְׂנֵה שְׂמַשְׂקָה הַמַּת טִמְאִים וְדַבְרֵי הַבְּרִייתָא שְׂמַשְׂקָה הַמַּת טִהוּרִים
15 סוֹתָרִים אֵלּוֹ אֵת אֵלּוֹ.

16 מתרצת הגמרא: לֹא - אין הפירוש שקליו הוא שרץ זב וחמורין הוא
17 מֵת, אֵלא קִלְיַן הוּא שָׂרָץ, וְחֲמוּרֵין הוּא זָב, אֲבָל מַשְׂקָה הַמַּת אֲבָן
18 טִהוּרִים.

19 שואלת הגמרא: מָאי שְׂנָא זָב הַיּוֹרֵד בֵּיה רַבְּנָן, וּמָאי שְׂנָא מָת דְלֹא
20 יֵוֹרֵד בֵּיה רַבְּנָן - במה שונה הזב מן המת, שעל גזרו חכמים
21 שיהיה המשקה היוצא ממנו טמא, ועל המת לא גזרו חכמים שיהיה
22 המשקה היוצא ממנו טמא. משיבה הגמרא: זָב, דְלֹא בְרִידִלְיָ אֵינְשִׁי
23 מִיַּנְיָה - זב כיון שהוא אדם חי, וגם כיון שאין ניכרת בו טומאתו, אין
24 אנשים מתרחקים ממנו, לְכַר, כְּדִי לְגַדְּרוֹ וְלַהַרְחִיק מִטּוּמַתָּה זָב, יֵוֹרֵד
25 בֵּיה רַבְּנָן טוּמָאָה עַל הַמְשָׁקִים הַיּוֹצֵאִים מִמֶּנּוּ, אֲבָל מָת, דְּבְרִידִלְיָ
26 אֵינְשִׁי מִיַּנְיָה - שאנשים מתרחקים ממנו וגם ניכרת טומאתו, לֹא יֵוֹרֵד
27 בֵּיה רַבְּנָן עַל הַמְשָׁקִים הַיּוֹצֵאִים מִמֶּנּוּ.

28 שנינו במשנתינו: דָם הַנִּיתָו וְשֶׁעַל הַסִּפִּין [וכו'] חַיִּיב לְכַסּוֹת. אמר
29 רבי יהודה אימתי בזמן שאין שם דם אלא הוא, אבל יש דם שלא הוא
30 פטור מלכסות. הגמרא מבררת את דברי המשנה: תִּנּוּ רַבְּנָן, נֵאמַר
31 בתורה במצות כיסוי הדם (ויקרא פ ז א) 'וְשִׁפַּף אֶת דָּמוֹ וְכִסְהוּ בְּעֶפְרָ',
32 והכתוב 'וְכִסְהוּ' מְלַמֵּד שֶׂדֶם הַנִּיתָו וְשֶׁעַל הַסִּפִּין חַיִּיב לְכַסּוֹת, אָמַר
33 רַבִּי יְהוֹנָה אֵימְתֵי חַיִּיב לְכַסּוֹתוֹ בְּזָמַן שֶׁאֵין שָׁם דָּם אַחַר אֱלֹא הוּא
34 - הַדֵּם הַנִּיתָו וְשֶׁעַל הַסִּפִּין, אָבָל יֵשׁ שָׁם דָּם אַחַר שְׂלֹא הוּא, פְּטוּר
35 מְלַכְסוֹת אֵת הַדֵּם הַנִּיתָו וְשֶׁעַל הַסִּפִּין, וְיִכַּסֵּה אֵת הַדֵּם הַאַחֵר.

36 תִּנְיָא אִידָך - שנינו בברייתא אחרת, 'וְכִסְהוּ' מְלַמֵּד שֶׁכָּל דָּמוֹ חַיִּיב
37 לְכַסּוֹת, מִכָּאֵן אָמְרוּ דָם הַנִּיתָו וְשֶׁעַל אֲנַפִּיִים - והדם שנותר על
38 דפנות מקום השחיטה, חַיִּיב לְכַסּוֹת. אָמַר רֶגֶן שְׂמַעוֹן כִּן גְּמִלְיָאֵל,
39 כְּמֵה דְבָרִים אָמוּרִים שְׁחִיב לְכַסּוֹת אֵת הַדֵּם הַנִּיתָו וְשֶׁעַל אֲנַפִּיִים,
40 כְּשֵׁלֹא כְּפָה אֵת דָם הַנְּפֵשׂ - הדם שהנשמה יוצאת בו, והדם שניתו
41 ושעל האנפיים הוא דם הנפש, אָבָל כְּפָה אֵת דָם הַנְּפֵשׂ, והדם
42 שניתו ושעל האנפיים אינו דם הנפש, פְּטוּר מְלַכְסוֹת.

43 שואלת הגמרא: כְּמָאי קָא מִיַּפְלְגֵי - מה הטעם שנחלקו איזה דם
44 חייב לכסות. משיבה הגמרא: רַבְּנָן שֵׁאֵמְרוּ בְּרִייתָא שְׁחִיב לְכַסּוֹת
45 אֵת כָּל הַדֵּם, כְּבָרִי, מַמָּה שֵׁאֵמְר הַכְּתוּב (שם) 'דָּמוֹ' מִשְׂמַע שְׁחִיב
46 לְכַסּוֹת אֵת כָּל דָּמוֹ. אֲבָל רַבִּי יְהוֹדָה כְּבָר, 'דָּמוֹ' אֵין מִשְׂמַע שְׂצִרִין
47 לְכַסּוֹת אֵת כָּל דָּמוֹ, אֵלא וְאִפִּילוּ מְקַצָּת דָּמוֹ. וְרַבִּן שְׂמַעוֹן כִּן
48 גְּמִלְיָאֵל שֵׁאֵמְר שֵׁאֵין צְרִיךְ לְכַסּוֹת אֵלא אֵת דָם הַנְּפֵשׂ, כְּבָר, 'דָּמוֹ'

המשך ביאור למס' חולין ליום שלישי עמ' ב

6 לשחוט העוף, בֵּינּוּ דְאִיִּטְפַּל לִיה לְכְּפוּי - כיון שהתחיל לעסוק
7 במצות הכיסוי, הפסיק את עיסוקו בשחיטה, וְאִיִּחְיִיב לִיה לְכַרְכָּה -
8 וחייב לברך מחדש על שחיטת העוף, ושלא כדברי רבי חנינא
9 שכששוחט חיה ועוף די בברכה אחת בתחילה אפילו לרבי יהודה
10 שפסיק ביניהם בכיסוי דם החיה.

1 מועדו, והברכה הראשונה שבוירך לצורך שתיית היין בסעודה לא
2 מועילה עוד למה שרוצה לשתות מבאן ולהבא משום שאין שתיית
3 היין שישתה מצטרפת לסעודה שאכל, ואף אתם אסור לכם לשתות
4 אם לא תברכו על היין. וממעשה זה של תלמידי רב יש ללמוד,
5 דְהֵבָא נְמִי בְדִין כִּיסוּי הַדֵּם, לאחר ששחט החיה וכיסה דמה ובא

41 דינר זָהָב וּמְכַסֶּה בו את הדם, וכן אם הָיָה מְהַלֵּךְ בְּסַפִּינָה וְאֵין לוֹ
 42 עֵפֶר לְכַסּוֹת, שׁוֹרֵף את טְלִיתוֹ וּמְכַסֶּה באפר הטלית את הדם. הרי
 43 שההולך במדבר אינו יכול לכסות בעפר המדבר, והיינו משום
 44 שזורעים בו ואינו מצמיח.
 45 הגמרא מבררת את דברי הברייתא: בְּשֵׁלֶמָא – מוכן הדבר שאמרו
 46 בברייתא ששורף טליתו ומכסה באפרה, שהרי אֲשַׁכְּחֵן אֶפֶר
 47 דְאִיקְרֵי עֵפֶר – שהרי מצונו בתורה שאפר נקרא עפר, אֵלֶּא מֵה
 48 שאמרו בברייתא ששוחק דינר זָהָב ומכסה בו, מְנַלֵּן – מניין ששחיקת
 49 הזהב נקראת עפר. משיבה הגמרא: אִמֵּר רַבִּי יוֹרְאֵי, שְׁנֵאמֹר (איוב כח
 50 ו') מְקוֹם סָפִיר אֲבָנִיהָ וְעֵפֶרֶת זָהָב לוֹ – יש ארץ שאבניה אבני ספיר,
 51 ועפרה הוא זהב. הרי שהזהב נקרא עפר, ומשום כך מותר לכסות בו
 52 את הדם.
 53 הגמרא מביאה מחלוקת אם מותר לכסות באפר: תְּנִי רַבְּנָן, אֵין
 54 מְכַסִּין אֵלָּא בְּעֵפֶר, דְּכָרִי בֵּית שְׁמַאי. וְבֵית הַלֵּל אֹמְרִים, מְצִינוּ
 55 בתורה אֶפֶר שְׁקָרוּי עֵפֶר, כְּמוֹ שְׁנֵאמֹר בפרשת פרה אדומה (במדבר
 56 טו ז') וְלָקַחוּ לְטָמֵא מֵעֵפֶר שֹׁרֶפֶת [וגו'] הַחֶטְאֹת, ושם הכתוב עוסק
 57 באפר הפרה שנשרפה ובכל זאת הוא נקרא עפר, ולכן יכול לכסות
 58 באפר.
 59 שואלת הגמרא: וְבֵית שְׁמַאי, מדוע אינם מכשירים אפר מאחר
 60 שנקרא עפר. משיבה הגמרא: הם סוברים שְׁעֵפֶר שְׁרִיפָה אִיקְרֵי –
 61 אפר נקרא 'עפר שריפה', עֵפֶר סְתָמָא לֹא אִיקְרֵי – אבל 'עפר' לבד
 62 כפי שצריך לכיסוי הדם אינו נקרא.
 63 הגמרא מביאה דברים נוספים שאפשר לכסות בהם: תְּנֵא בברייתא,
 64 חכמים הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן – על אלו השנויים בברייתא לעיל (ע"א)
 65 שמכסין בהם, את הַשְּׁחֹר – פחמים כתושים, וְהַכְּהוּל, וְנִקְרַת
 66 פִּיפּוּלִין – עפר שמנקרים מן הריחיים, שגם הם כשרים לכיסוי הדם.
 67 וְיֵשׁ אֹמְרִים, אִם את הַתְּרִינִיף הוֹסִיפוּ, שכשר לכיסוי הדם.
 68 הגמרא מביאה דרש בענין מצוות המתקיימים בעפר: אִמֵּר רַבָּא,
 69 בְּשֵׁכֶר שְׁאֵמֵר אֲכַרְהֶם אֲבִינוּ לֵה' (בראשית יח כז) 'וְאֵנֹכִי עֵפֶר וְאֶפֶר',
 70 וְכוּ פְּנִי לְשֵׁנֵי מְצוֹת, אֶפֶר פְּרָה וְעֵפֶר סוּטָה.
 71 שואלת הגמרא: וְלִיחֻשׁוֹב נִמֵּי עֵפֶר בְּסוּי הַדָּם – והרי היה לו לרבא
 72 למנות גם מצוה נוספת שנעשית בעפר והיא מצות כיסוי הדם.
 73 משיבה הגמרא: הֵתֵם – בעפר כיסוי הדם, הֶכְשֵׁר מְצוּה אִיבָא – קיום
 74 מצוה יש בעפר, אבל הַנְּאִיה מְקִיּוֹם המצוה הוּוּ לִיבָא – אין, שכן גם
 75 ללא כיסוי הדם היה הבשר מותר באכילה. אבל מאפר הפרה יש לו
 76 הנאה שמתהרו מטומאתו, וכן מעפר סוטה יש הנאה שהוא מטיל
 77 שלום בין איש לאשתו ויולדת לו זרע.
 78 הגמרא מביאה מאמר נוסף של רבא על מצוות שניתנו בשכר דברי
 79 אברהם אבינו: וְאִמֵּר רַבָּא, בְּשֵׁכֶר שְׁאֵמֵר אֲכַרְהֶם אֲבִינוּ

1 וְנִסְרַת שֶׁל תְּרִשׁוּן דָּקָה – נסורת הנופלת כשמנסרים הנגרים את
 2 העצים, והיא דקה כעפר, וְסִיד, וְחֶרְסִית, וְלִבְנָה וּמְגוּפָה שְׁבִתְשׁוּן,
 3 תְּלִמּוּד לִזְמֵר 'וְכַסְּהוּ', שאף אלו כשרים לכסות בהם.
 4 שואלת הברייתא: מאחר שזכסוהו' מלמד שאפשר לכסות גם בדבר
 5 שאינו עפר, יָכוֹל שְׁאֵנִי מְרַבֵּה שכשר לכיסוי הדם אִם וְכֵל הַגֶּסֶם,
 6 וְחוֹל הַגֶּסֶם, וְשִׁחִיקַת כְּלֵי מְתִיבוֹת, וְלִבְנָה וּמְגוּפָה שֶׁלֹּא בְּתִשׁוּן,
 7 וְקָמָה וְסוּפִין וְמוֹרְסָן שהם דברים דקים. משיבה הברייתא: תְּלִמּוּד
 8 לִזְמֵר 'בְּעֵפֶר', ואלו אינם עפר.
 9 שואלת הברייתא: וְמָה רְאִיתָ לְרַבּוֹת אֵת אֵלוֹ השנויים שכשרים
 10 לכיסוי, וְהוֹצִיאָתָ אֵת אֵלוֹ השנויים שאינם כשרים לכיסוי. משיבה
 11 הברייתא: אַחַר שְׁרִיבָה הַכְּתוּב וּמִיַּעַט – שאמר הכתוב 'וְכַסְּהוּ'
 12 שמשמעו ריבוי שיכסה בכל דבר, ואמר 'בְּעֵפֶר' ומשמעו מיעוט שאין
 13 יכול לכסות אלא בעפר, מְרַבֵּה אֵנִי אֵת אֵלוֹ שֶׁתֵּן מִין עֵפֶר – שהם
 14 דומים לעפר בכך שהם מגדלים צמחים, וּמוֹצִיא אֵנִי אֵת אֵלוֹ שְׁאֵין
 15 הם מִין עֵפֶר – שאינם דומים לעפר שהרי אינם מגדלים צמחים.
 16 הגמרא מקשה על הנאמר בדברי הברייתא: אִימָא – נאמר כך,
 17 'וְכַסְּהוּ' הרי זה כָּלֵל, 'בְּעֵפֶר' הרי זה פְּרָט, וְכֵלל הוא בידינו שבכל
 18 מקום שנאמר בתורה כָּלֵל וּפְרָט, אֵין בְּכֵלֵל אֵלָּא מֵה שְׁבַפְרָט, לפי
 19 שהפרט בא לפרש את הנאמר בכלל, וְנִלְמַד מִכָּן שְׁעֵפֶר אֵין – בעפר
 20 אכן יכסה, אבל מִיָּד אֲחֵרִיבָא – בדבר אחר שאינו עפר ואפילו שהוא
 21 מגדל צמחים לא יכסה. מתרצת הגמרא: אִמֵּר רַב מְרִי, אֵין הַפְּסוּק
 22 כאן נדרש בכלל ופרט, מְשׁוּם דְּהָיָה כָּלֵל הַצְּרִיף לְפְרָט – כלל שהוא
 23 צריך ללמוד מן הכתוב בפרט, כלומר, הכתוב 'וְכַסְּהוּ' שהוא הכלל
 24 צריך את הפרט שהוא תיבת 'בְּעֵפֶר' כדי לבארו, ואי אפשר שיהיה
 25 כתוב רק 'וְכַסְּהוּ' בלי 'בעפר', מְשׁוּם שֶׁאֵם הִיָּה כְּתוּב רַק 'וְכַסְּהוּ' הייתי
 26 אומר שיכול לכסות גם על ידי כפיית כלי על הדם, ולכן נכתבה
 27 תיבת 'בעפר' כדי להורות שאינו יכול לכסות אלא בדבר הדומה
 28 לעפר שהדם מתערב בו ונבלע בו, וְכֵל כָּלֵל הַצְּרִיף לְפְרָט אֵין דְּנִין
 29 אוֹתוֹ כְּכֵלֵל וּפְרָט – וכלל הוא בידינו, שכל מקום שהכלל צריך את
 30 הפרט אין דורשים את אותם הכתובים בכלל ופרט ואין לך אלא מה
 31 שבפרט, אלא הפרט מפרש את הכלל.
 32 הגמרא מביאה מחלוקת אם מכסים בעפר שאינו מצמיח: דְּרִשׁ רַב
 33 נַחְמֵן פֶּר רַב הַקְּרָא, אֵין מְכַסִּים את הדם אֵלָּא בְּדָבָר שְׁוִוְעִין בּוֹ
 34 וּמְצִמִּיה, ולא בעפר של ארץ מליחה ומדבר שזורעים בו ואינו
 35 מצמיח. אִמֵּר על כך רַבָּא, הָאֵי בּוֹרְכָא – דבר בור הוא ואינו אמת.
 36 אִמֵּר לִיה רַב נַחְמֵן פֶּר יִצְחָק לְרַבָּא, מָאֵי בּוֹרְכִיתִיה – מה הבורות
 37 בזה, אֵנָּה אֲמִרְתִּיה נִיחִלִּיה – אני אמרתי הלכה זו לפני רב נחמן בר
 38 רב חסדא, וּמָהָא מִתְּנִיתָא אֲמִרְתִּיה נִיחִלִּיה – ומברייתא זו למדתיה
 39 לפניו, ששנינו בברייתא, הָיָה מְהַלֵּךְ בְּמַדְבָּר בארץ ציה שאינה
 40 מצמחת, ושחט היה או עוף וְאֵין לוֹ אֶפֶר לְכַסּוֹת בו את הדם, שוֹחֵק

המשך ביאור למס' חולין ליום שלישי עמ' א

10 וראיה לכך שלדעת רבי מאיר כשיש מיעוט בצירוף חזקה נהגים על
 11 פיהם, דְּתַנֵּן במשנה (טהרות פ"ג מ"ח), תִּינוּק – קטן שְׁנִמְצָא בְּצַד הַעֵיסָה
 12 שהיתה טהורה כשהניחה שם, וְחִתִּכָּת בְּצֶק מִן הַעֵיסָה פְּרִדוֹ, ואם
 13 כן ודאי נגע בעיסה, ואין ידוע אם התינוק טמא או טהור, רַבִּי מְאִיר
 14 מְטַהֵר את העיסה מחשש טומאה. וְחֻקְמִים מְטַמְּאִין, מְפִנֵי שְׁדָרְכוֹ
 15 שֶׁל תִּינוּק לְטַפָּח – למשמש בידיו בשרצים ונבילות שבאשפה, וודאי
 16 טימא את העיסה. וְאִמְרִינָן מָאֵי מְטַמְּא דְרַבִּי מְאִיר, משום דְּקָסְכֵר
 17 רבי מאיר, רֹב תִּינוּקוֹת מְטַפְּחִין וּמִיעוּט תִּינוּקוֹת אֵין מְטַפְּחִין,
 18 וְעִיסָה זו בְּחֻקָּת מְהַרָּה עוֹמְדָת,

1 מעשיהם מקולקלים נְמִי – גם יתיר רבי מאיר לשחוט אחרי שחיטתם,
 2 דְּהָא רַבִּי מְאִיר חִיִּישׁ לְמִיעוּטָא – שהרי רבי מאיר בכל מקום סובר
 3 שיש לחוש למיעוט, וְסוּמְךָ מִיעוּטָא לְחֻזְקָה – תצרף את מיעוט
 4 שחיטת החרש שוטה וקטן שהיא נבילה, לחזקה שבהמה זו בחזקת
 5 איסור אבר מן החי היא, וכל זמן שלא נודע לך שנשחטה כהלכה לא
 6 יצאה הבהמה מדי חזקה זו, וְאִתְרַע לִיה רֹבָא – ונמצא שהורע לך
 7 כוחו של הרוב שאמרת שרוב שחיטת החרש שוטה וקטן נעשו
 8 כהלכה, ואם כן אותה בהמה שנשחטה על ידי החרש שוטה וקטן
 9 דינה כנבילה ודאי, ויכול לשחוט את האם או ולדה אחר שחיטתם.